

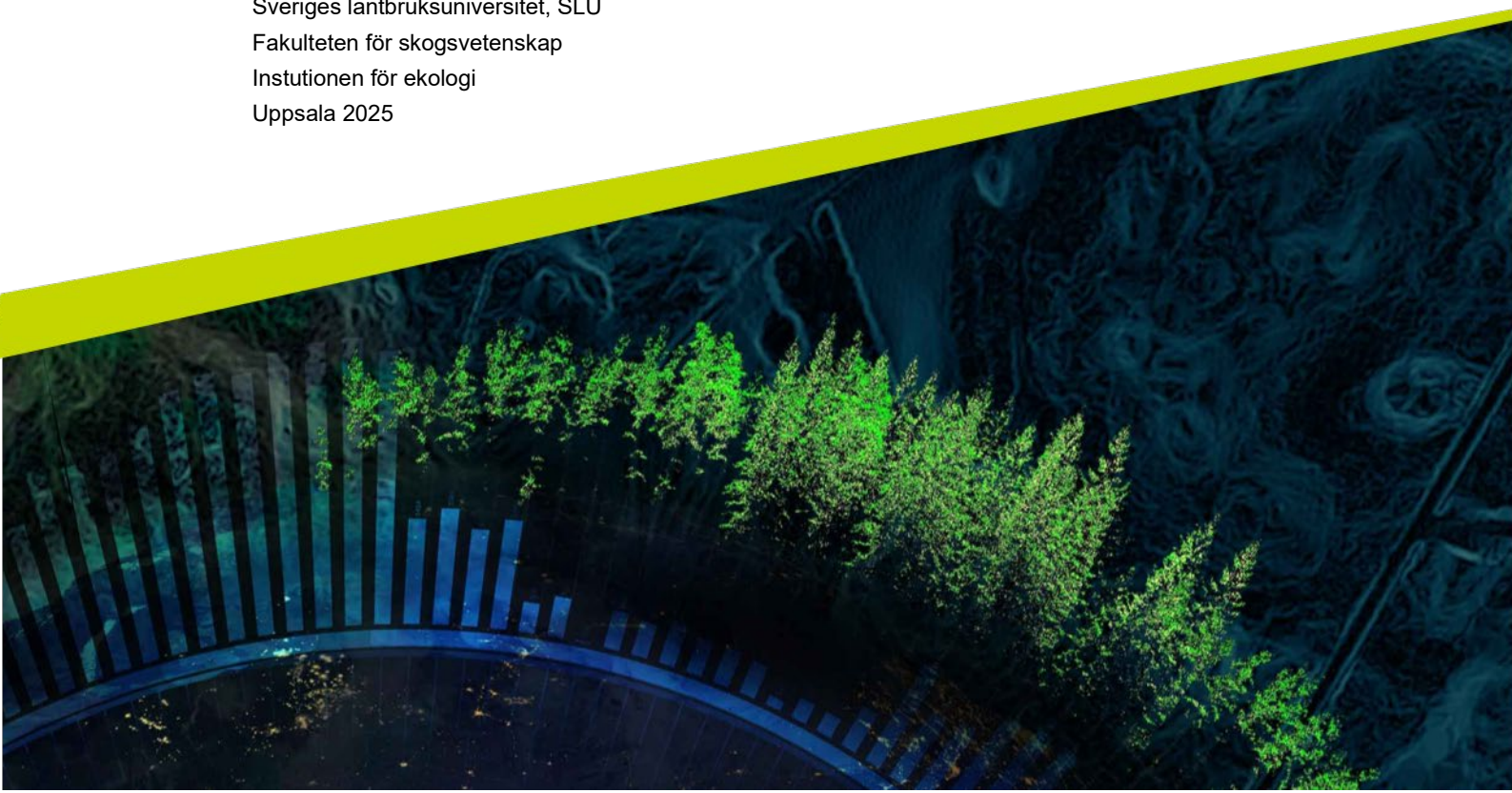

Skillnader i prioriteringar av naturvård i tätortsnära natur

-En jämförande intervjustudie mellan större och mindre kommuner

Miriam Lindström

Självständigt kandidatarbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för skogsvetenskap
Institutionen för ekologi
Uppsala 2025

Skillnader i prioriteringar av naturvård i tätortsnära natur. En jämförande intervjustudie mellan större och mindre kommuner

Differences in Nature Conservation Priorities in Urban-Adjacent Areas: A Comparative Interview Study of Larger and Smaller Municipalities

Miriam Lindström

Handledare:

Erik Öckinger, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för ekologi

Examinator:

Thomas Ranius, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för ekologi

Omfattning:

15 hp

Nivå och fördjupning:

Grundnivå, G2E

Kurstitel:

Självständigt arbete i biologi

Kurskod:

EX0894

Kursansvarig inst.:

Institutionen för vatten och miljö

Utgivningsort:

Uppsala

Utgivningsår:

2025

Upphovsrätt:

Alla bilder används med upphovspersonens
tillstånd.

Nyckelord:

Urban miljö, biologisk mångfald, naturvård,
prioritering, kommun

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för skogsvetenskap

Institutionen för ekologi

Förord

Detta examensarbete omfattar 15 högskolepoäng och är utfört som ett självständigt arbete i biologi i form av en fristående kurs vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i Uppsala. Med denna studie ville jag undersöka om det förekommer skillnader mellan stora och små kommuner när det gäller prioriteringar av naturvårdsinsatser i tätortsnära natur.

Jag vill rikta ett enormt tack till Erik Öckinger som har varit min handledare under arbetet med denna studie. Han har väglett mig i arbetet och hjälpt mig att sortera mina tankar och idéer. Vidare har han bidragit med konstruktiv kritik som hjälpt arbetet framåt. Genom regelbundna träffar har jag fått stöd och givits möjlighet att utveckla studien och rapporten till bästa möjliga.

Sist men inte minst vill jag skänka ett stort tack till alla respondenter som tålmodigt deltagit och tagit sig tid att svara på mina frågor och frikostigt bidragit med sina tankar rörande sitt uppdrag för sin kommun.

Utan er alla hade denna studie inte varit möjlig.

Ett stort tack!

Uppsala, juni 2025
Miriam Lindström

Sammanfattning

Naturvård spelar en avgörande roll i att hjälpa naturen återhämta sig från mänsklig påverkan och verksamheter. När naturvården bedrivs på ett genomtänkt sätt kan det stärka resiliensen hos ekosystemen genom ökad biologisk mångfald och bevarade ekosystemtjänster. Tätortsnära naturmiljöer är särskilt viktiga – inte bara för att skydda biologisk mångfald, utan också för att främja människors hälsa genom rekreation, fysisk aktivitet, lek och lärande.

Syftet med detta arbete är att undersöka hur kommuner av olika storlek prioriterar naturvård i tätortsnära områden. Fokus ligger på att identifiera vilka utmaningar kommunerna möter i sitt naturvårdsarbete samt vad som skulle kunna förbättras för att underlätta genomförandet av åtgärder.

Resultatet från intervjuerna visar att det inte finns någon tydlig koppling mellan kommunernas storlek och hur naturvården prioriteras. I stället påverkas prioriteringarna av andra faktorer, såsom vilka naturtyper som finns i kommunen, graden av samarbete med lokala organisationer, föreningar och företag, samt det lokala engagemanget. Även attityder till naturvård och hur intervjupersonerna själva lyfte fram olika projekt visar på skillnader i hur arbetet drivs.

I diskussionen jämförs dessa skillnader och möjliga orsaker till varför de uppstår analyseras. Särskild vikt läggs vid betydelsen av lokalt engagemang för att kunna driva igenom naturvårdsprojekt. Eftersom studien inte visar någon direkt skillnad mellan stora och små kommuner förs även en diskussion om möjliga nya angreppssätt för vidare forskning. Ett förslag är att undersöka hur resurser fördelas och används – inte utifrån kommunens totala budget, utan beräknat per invånare.

Nyckelord: *Urban miljö, biologisk mångfald, naturvård, prioritering, kommun*

Abstract

Nature conservation plays a crucial role in supporting the recovery of ecosystems affected by human activity. When carried out effectively, conservation efforts can enhance the resilience of ecosystems through increased biodiversity and the preservation of essential ecosystem services. Urban green spaces are especially important – not only for protecting biodiversity, but also for promoting public health through recreation, physical activity, play, and opportunities for learning.

The aim of this study is to explore how municipalities of different sizes prioritize nature conservation in urban and peri-urban areas. The focus lies on identifying challenges faced by municipalities in their conservation work, as well as potential improvements to facilitate the implementation of conservation measures.

Interview results show no clear correlation between the size of a municipality and how it prioritizes nature conservation in urban areas. Instead, other factors are more influential, such as the types of habitats present in the municipality, the extent of collaboration with local organizations, associations, and businesses, and the level of local engagement. Differences in attitudes toward nature conservation were also evident in how interviewees chose to highlight various local projects.

The discussion compares these differences and examines possible explanations for their emergence. The importance of local engagement is emphasized as a key factor in successfully implementing conservation initiatives. As the findings show no obvious difference between large and small municipalities, the discussion also raises suggestions for future research. One proposed approach is to examine how resources are distributed and used, not based on total municipal budgets, but in terms of per capita allocation.

Keywords: *Urban environment, biodiversity, nature conservation, prioritization, municipality*

Innehållsförteckning

Förord	3
Innehållsförteckning	6
1. Inledning	7
1.1 Syfte.....	8
1.1.1 Frågeställning.....	8
1.2 Naturvård - Vad det är och varför det är viktigt.....	8
1.2.1 Naturvårdens betydelse i tätortsnära natur.....	8
1.2.2 Biologisk mångfald och Ekosystemtjänster.....	9
1.2.3 Ökad välmående för invånare och besökare	10
1.2.4 Naturvårdsinsatser och åtgärder	10
2. Material och metod	12
2.1 Deltagande kommuner och respondenter	12
2.2 Förberedelse och urval	13
2.2.1 Urval	13
2.2.2 Datainsamling.....	16
2.2.3 Analysmetod.....	17
2.2.4 Etiska överväganden.....	17
3. Resultat	18
3.1 Tematisk analys	18
3.1.1 Begreppet tätortsnära natur	18
3.1.2 Prioriteringen av naturvård.....	19
3.1.3 Samarbete.....	19
3.1.4 Utmaningar och konflikter	20
3.1.5 Lyckade projekt, framtidsplaner och engagemang	21
4. Diskussion	22
4.1 Naturvård bortom kommunstorlek	22
4.2 Samverkan, eldsjälar	23
4.3 Utmaningar	23
4.4 Diskussion av metod	24
4.5 Avlutande reflektion	25
5. Referenser	27
Bilaga 1	30
Bilaga 2	32
Bilaga 3	33

1. Inledning

Tätortsnära natur är den vanligaste typen av natur som människor besöker för motion och friluftsliv (Naturvårdsverket 2017). Det är också den natur som kommuninvånare möter i sin vardag – under hundpromenader, på väg till skolan eller arbetet (Granbom 2024). En välskött tätortsnära natur bidrar till folkhälsan genom att främja fysisk aktivitet och erbjuda en mentalt återhämtande miljö (Vidal et al. 2025).

I dagens samhälle, där urbanisering, klimatförändringar och ökade stressrelaterade sjukdomar utgör utmaningar för både biologisk mångfald och människors välmående, spelar naturvärden i tätortsnära områden en viktig roll. Samtidigt står detta arbete inför en rad utmaningar (Persson & Smith 2014).

Naturvård är en central del av arbetet med att uppnå hållbar utveckling och bevara biologisk mångfald (Persson & Smith 2014). I Sverige har kommunerna en nyckelroll, eftersom de ansvarar för markanvändning, grönområden och lokal miljöförvaltning – ofta i direkt anslutning till tätorter. Naturvårdsarbetet i dessa miljöer är därför särskilt viktigt, inte minst i relation till de nationella miljömålen.

Det är viktigt att undersöka vilka utmaningar kommunerna står inför i sitt naturvårdsarbete för att kunna förstå om det finns systematiska utmaningar och därmed kunna hantera dem för att förbättra naturvärden. Vidare är det även viktigt att undersöka om det finns skillnader mellan större och mindre kommuner. Sådana skillnader kan bero på faktorer som resurstillgång, befolkningstäthet, tillämpning av lagstiftning eller geografiska förutsättningar. Genom att synliggöra både olikheter och gemensamma hinder kan vi få en djupare förståelse för vad som påverkar möjligheten att nå miljömålen.

En tänkbar skillnad i prioriteringar är att de större kommuner har mer omfattande administrativa resurser och högre besöksstryck i naturområden – vilket kan leda till större satsningar på skötsel och skydd. Mindre kommuner kan däremot ha större grönområden per invånare, men sakna ekonomiska och personella resurser, vilket kan försvåra genomförandet av åtgärder – även om viljan finns.

Om sådana skillnader förekommer riskerar tillgången till välskött tätortsnära natur att bli ojämlik. Det kan i sin tur påverka folkhälsa, livskvalitet och kommunernas förmåga att möta klimatförändringar. Tätortsnära natur bidrar till rekreation, biologisk mångfald och klimatanpassning, men om insatserna fördelas ojämnt riskerar dessa värden att bli geografiskt ojämlika. Det kan skapa en känsla av orättvisa och minska invånarnas förtroende för samhällsplaneringen.

1.1 Syfte

Syftet med arbetet är att undersöka hur kommuner av olika storlek prioriterar naturvård i tätortsnära områden. Fokus ligger på att ta reda på vilka utmaningar kommunerna upplever i sitt naturvårdsarbete, samt vad som skulle kunna förändras för att underlätta dessa insatser.

Genom intervjuer med kommunrepresentanter från större och mindre kommuner, jämnt fördelade över landet, ges möjlighet att både jämföra förutsättningarna mellan kommunerna och låta dem själva beskriva hur naturvårdsarbetet fungerar utifrån deras perspektiv.

1.1.1 Frågeställning

Frågeställningen för den här uppsatsen är följande:

1. Hur skiljer sig kommuners naturvårdsarbete åt beroende på storlek med avseende på prioriteringar, planering och genomförande?
2. Finns det likheter i de utmaningar kommuner möter i naturvårdsarbetet, beroende på eller oavsett storlek?

1.2 Naturvård - Vad det är och varför det är viktigt

1.2.1 Naturvårdens betydelse i tätortsnära natur

Kommunerna har en avgörande roll för naturvården i tätortsnära områden (Granbom 2024). En välmående grönstruktur bidrar inte bara till ett attraktivt landskap, utan också till folkhälsa, biologisk mångfald och olika ekosystemtjänster som luftrening, bullerdämpning och rekreationsmöjligheter (Andersson et al 2019). För att lyckas med skötseln av tätortsnära naturområden krävs ett systematiskt arbete där flera styrmedel används.

Lagstiftningen är en viktig grund för kommunernas arbete. Miljöbalken, Skogsvårdslagen och Plan- och bygglagen är exempel på lagar som tillsammans vägleder beslut kring naturvårdsinsatser. Dessa lagar anger bland annat hur markanvändning ska planeras, hur biologisk mångfald ska bevaras och hur hållbar utveckling ska främjas (Granbom 2024).

Utöver lagar finns ekonomiska styrmedel som kan vara avgörande för att möjliggöra naturvårdsåtgärder. Kommunerna kan söka stöd från både EU-program (Granbom 2024) och nationella satsningar som LONA, Lokala Naturvårdssatsningen (Naturvårdsverket u.u). LONA-stöden är särskilt utformade för att stärka lokala initiativ och bidra till att minska skillnader mellan kommuner med olika ekonomiska resurser. Genom ekonomiskt stöd ges fler kommuner möjlighet att genomföra viktiga projekt, vilket i förlängningen minskar risken för ojämlikhet i tillgången till natur och ekosystemtjänster.

En fungerande naturvård i tätortsnära områden gynnar inte bara de människor och arter som direkt använder och lever i dessa miljöer, utan bidrar också till att Sverige kan uppfylla sina nationella och internationella miljömål (Globala Målen u.u). Genom att Sverige har accepterat Agenda 2030 (Regeringskansliet u.u) och dess globala mål för hållbar utveckling har vi i och med det bland annat åtagit oss att skydda och återställa ekosystem samt främja hållbara städer och samhällen. Kommunernas arbete har här en särskilt viktig roll, eftersom de lokala insatserna tillsammans kan skapa en betydande effekt på nationell nivå. Talesättet ”många bäckar små gör en stor å” sammanfattar väl hur varje kommunal insats, oavsett storlek, bidrar till helheten.

1.2.2 Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Naturvård handlar i grunden om att bevara biologisk mångfald – variationen av djur, växter och ekosystem (Artdatabanken 2025). Denna mångfald är livsviktig, då den ger naturen motståndskraft mot förändringar som klimatförändringar, sjukdomsutbrott och andra störningar. I tätortsnära naturmiljöer, där det finns möjlighet till kontinuerlig inventering och skötsel med långsiktigt planerade åtgärder, kan välmående ekosystem bevaras och utvecklas (Skogsstyrelsen 2015). Här ges arter möjlighet att frodas och stärka den biologiska mångfalden även i närheten av urbana miljöer.

Ekosystemtjänster såsom pollinering, luftrening, vattenrening, klimatanpassning och jordbruksproduktion är beroende av friska och varierade ekosystem. Även rekreativa upplevelser som jakt, fiske och naturturism är exempel på tjänster som naturen tillhandahåller (Andersson et al 2019). För att dessa tjänster ska fortsätta fungera krävs en rik biologisk mångfald och en välmående natur. Kommunernas arbete med naturvård i tätortsnära områden är därför av avgörande betydelse. Genom att stärka den biologiska mångfalden bidrar de inte bara till att bevara arters överlevnad, utan även till att säkerställa att naturens ekosystemtjänster fortsätter leverera viktiga värden till oss människor – idag och i framtiden.

1.2.3 Ökad välmående för invånare och besökare

Tätortsnära natur, det vill säga naturmiljöer i närheten av där människor bor och vistas i vardagen, spelar en avgörande roll för både fysisk och psykisk hälsa (Irvine et al 2013). Forskning visar att tillgång till grönområden kan bidra till minskad stress, förbättrad koncentrationsförmåga och ökad livskvalitet (Sempik & Bragg 2016). Att enkelt kunna nå naturen till fots eller med cykel innebär att fler använder den regelbundet, vilket i sin tur stärker den förebyggande folkhälsan (Sempik & Bragg 2016.).

Utöver hälsoaspekterna har naturen även ett viktigt pedagogiskt och kulturellt värde. Den skapar miljöer för lärande, rekreation och identitet (O'Brien et al 2016). Pedagogiska inslag såsom avsatta skolskogar är exempel på hur naturen kan främja barns lek och lärande på ett sätt som utvecklar både motorik och kreativitet. Skolskogar och andra naturnära lärmiljöer kan även bidra till ökad förståelse för ekologiska samband och hållbar utveckling redan i tidig ålder (O'Brien et al 2016). Det kulturella värdet av tätortsnära natur uttrycks också genom olika konstnärliga initiativ. Konstparker och mer spontant utformade skulpturer, strategiskt placerade för att överraska och inspirera besökare (Lehane 2008) bidrar till att ge naturen en extra dimension av upptäckarglädje och reflektion. Dessa inslag kan även förstärka känslan av tillhörighet och stolthet hos invånarna, samt bidra till att öka intresset för lokala grönområden.

I en tid av ökande urbanisering blir tätortsnära natur därför en allt viktigare resurs. Genom att planera städer med gröna korridorer och lättillgängliga naturmiljöer kan vi inte bara främja invånarnas välmående, utan också bidra till biologisk mångfald (Persson & Smith 2014). Därför är det av stor vikt att skydda och utveckla dessa miljöer, så att de kan fortsätta spela en central roll i framtidens hållbara samhällen.

1.2.4 Naturvårdsinsatser och åtgärder

En naturvårdsinsats eller naturvårdsåtgärd är, enligt Naturvårdsverket, en insats som syftar till att bevara, återskapa eller förstärka naturvärden (Naturvårdsverket 2025). Åtgärderna är många och varierande, både sett till hur stora områden som påverkas och vilken arbetsinsats som krävs. Ett exempel på en mindre åtgärd är veteranisering av träd, det vill säga en metod där träd skadas på ett kontrollerat sätt för att långsamt dö och därmed bidra till en ökad mängd död ved i olika förruttningsstadier (Naturvårdsverket 2025). Veteranisering kan utföras på enstaka träd eller större trädgrupper och är ofta en relativt enkel åtgärd sett till arbetsinsats.

Större projekt, som kräver mer omfattande resurser i form av arbetskraft, kunskap och ekonomi, återfinns inom gruppen restaureringsåtgärder. Exempel på sådana insatser är återskapande av våtmarker eller rekonstruktion av kulturlandskap. För

denna typ av projekt är tydliga mål, historisk förståelse för området samt en långsiktig plan för skötsel och uppföljning avgörande faktorer för ett lyckat resultat (Dahlström 2006).

Listan över möjliga naturvårdsåtgärder är lång och möjliggör anpassning utifrån olika ambitionsnivåer och lokala förutsättningar. Nedan presenteras en kortfattad sammanställning av åtgärder (Tabell 1) med begrepp från Skogsstyrelsen (2023), Naturvårdsverket (2020). Den avslutande punkten behandlar information och samverkan, vilket, även om det inte är en praktisk åtgärd i sig, är en central del av naturvårdsarbetet. Genom att arbeta tillsammans med och lyssna på berörda parter kan konflikter förebyggas och förståelsen för naturvårdens syfte öka (Cahn & Abigail 2007).

Tabell 1. Tabellen visar en lista med exempel på naturvårdsåtgärder uppdelad i typ av insats med ett par beskrivande exempel.

Skötselåtgärder för värdefulla naturtyper	•Slåtter: exempelvis ängsslåtter för att bevara artrika gräsmarker. •Betesdrift: ofta med traditionella lantraser för att hålla marker öppna. •Röjning och gallring: i igenväxande marker och skogar för att gynna ljuskrävande arter.
Restaureringsinsatser	•Återskapande av våtmarker: viktigt för biologisk mångfald och vattenrening. •Rekonstruktion av kulturpräglade landskap: exempelvis stenmurar och öppna betesmarker.
Artbevarande åtgärder	•Skötsel av artlokaler: riktade åtgärder för hotade arter. •Återintroduktion av arter: plantering eller utsättning där arter tidigare förekommit.
Vattenrelaterade åtgärder	•Borttagning av vandringshinder: avlägsnande av gamla dammar eller installation av fisktrappor. •Restaurering av vattendrag: återmeandring och anläggning av lekområden.
Invasiva arter	•Bekämpning och avlägsnande av invasiva arter: exempelvis jättebalsamin, parkslide och vresros.
Punktinsatser	•Veteranisering av träd: skapande av död ved för biologisk mångfald. •Bi-hotell: anläggningar för att stödja vilda pollinatörer.

	•Mulmholkar och fågelholkar: skapande av boplatser för hålbbyggande fåglar och insekter
Information och samverkan	•Informationsinsatser: riktade mot markägare och allmänhet för att öka förståelsen och viljan att delta. •Samverkan med lokala aktörer: till exempel ideella föreningar, lantbrukare och jägare.

2. Material och metod

För att få fram beskrivande svar där varje kommun kunde bidra med sina egna erfarenheter valdes en kvalitativ metod med standardiserade intervjufrågor (bilaga 1). Det betyder att ett frågeformulär togs fram i förväg och användes i alla intervjuer (Alvehus 2019). På så sätt blev det möjligt att jämföra svaren eftersom alla deltagare fick samma frågor. Kvalitativa intervjuer är en vanlig metod när man vill samla in information om hur människor ser på sitt arbete och vad de tycker är viktigt. Det passar bra när man vill få djupare förståelse för olika perspektiv och inte bara samla in siffror. Därför var en kvalitativ metod lämplig i den här studien, som handlar om hur kommuner tänker och arbetar med en viss fråga (Trost 2010).

2.1 Deltagande kommuner och respondenter

Urvalet bestod av 22 kommuner med varierande storlek och geografisk spridning, i syfte att fånga upp olika tillvägagångssätt och strategier inom naturvårdsarbetet (se Tabell 1). I varje kommun intervjuades en person med ansvar för miljö- och/eller naturvårdsfrågor, till exempel en miljöstrateg, kommunekolog, biolog, naturvårdare eller chef inom teknisk förvaltning.

Tabell 2: Tabellen visar deltagande kommuner, regionstillhörighet enligt NUTS, invånarantal från år 2025 och vilken klass (större, mellan, mindre) de tillhörde i urvalsprocessen.

Större Kommuner	Region	Invånare antal
Stockholm	Ö1	995 574
Jönköping	S1	147 654
Falun	N1	59 945
Sundsvall	N2	99 048
Luleå	N3	79 645
Göteborg	S3	608 993
Linköping	Ö1	168 035
Halmstad	S3	106 084
Västerås	Ö20	160 634
Mellan	Region	Invånare antal
Ljungby	S1	28 280
Ängelholm	S2	45 110
Botkyrka	Ö1	95 905
Lindesberg	Ö2	23 141
Mark	S3	35 145
Härnösand	N2	24 879
Mindre kommuner	Region	Invånare antal
Lessebo	S1	8 289
Sölvesborg	S2	17 430
Vaxholm	Ö1	11 822
Ydre	Ö2	3 626
Ånge	N2	9 044
Härjedalen	N2	10 175

2.2 Förberedelse och urval

Den valda metoden för detta arbete var att genomföra intervjuer med standardiserade frågor riktade till ett urval av kommuner. Totalt valdes 27 kommuner ut, spridda över hela Sverige. Den initiala kontakten togs via mejl, där syftet var att undersöka om kommunen var intresserad av att delta i en intervju.

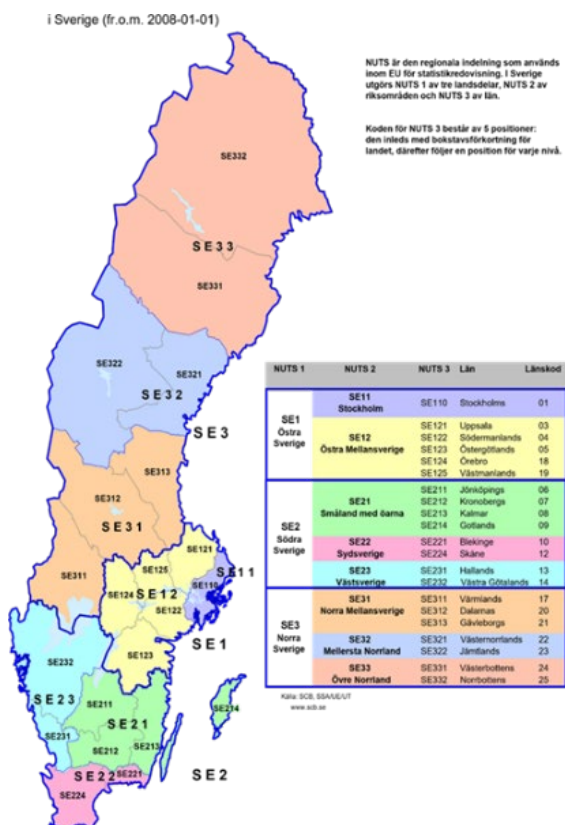
De kommuner som tackade ja fick ett nytt mejl med en PDF-fil innehållande intervjufrågorna (se Bilaga 1), för att ge möjlighet till förberedelse. I mejlet fanns även information om studiens syfte, ungefärlig tidsåtgång för intervjun samt vad som gällde kring anonymitet. Med anonymitet avsågs att varken namn på personer eller en specifik yrkesroll kopplad till en särskild kommun, exempelvis "biologen i Grottköping", skulle anges i uppsatsen.

Intervjuerna genomfördes främst via telefon, då detta bedömdes vara det mest tidsbesparande och flexibla alternativet med tanke på geografiska avstånd. För vissa deltagare genomfördes intervjun i stället skriftligt, då det inte gick att hitta en tid för samtal inom ramen för den tre veckor långa datainsamlingsperioden.

2.2.1 Urval

Urvalet till studien baserades på EU:s NUTS-indelning, ett system som ofta används vid statistikredovisning (se Figur 1). Enligt denna modell är Sverige uppdelat i tre

landsdelar: Östra Sverige, Södra Sverige och Norra Sverige. Dessa landsdelar är vidare indelade i totalt åtta regioner – två i östra, tre i södra och tre i norra delen av landet. Båda nivåerna användes som grund för att skapa en så jämn geografisk spridning som möjligt bland de utvalda kommunerna.

Figur 1. Kartan visar hur Sverige är indelat efter NUTS. (SCB 2025)

Varje region omfattar två eller flera län. För att åstadkomma ett representativt urval valdes i varje län tre kommuner ut: den med flest invånare, den med minst antal invånare samt den kommun vars invånarantal låg närmast länets medelvärde. Aktuella befolkningssiffror hämtades i första hand från Statistiska centralbyrån (SCB, 2025). Eftersom SCB:s uppgifter inte var uppställda länsvis, kompletterades datainsamlingen med information från respektive läns officiella hemsida. I de fall då även dessa saknade relevanta uppgifter, genomfördes bredare internetökningar för att säkerställa att rätt kommuner kunde identifieras.

Efter att befolkningsuppgifterna sammanställts av samtliga 54 utvalda kommuner gjordes ett slutligt urval bestående av 27 kommuner – tre per region. För att säkerställa att urvalet kunde fullföljas även om bortfall skulle uppstå, togs en reservlista fram med ytterligare tre kommuner per region: den näst största, näst minsta och näst mellersta. Reservkommunerna användes om någon av de

ursprungliga inte kunde eller ville delta i studien. Totalt blev det 12 stycken från första urvalet och 10 stycken från reservlistan som deltog i studien.

När alla kommuner hade tillfrågats och svar inkommit, sammanställdes listan i ett enklare format. De ursprungliga kategorierna – större, mellan och mindre – reducerades till två: större och mindre kommuner (se Tabell 3). Mellanstora kommuner omklassificerades utifrån sitt invånarantal; de med fler invånare placerades i gruppen ”större” och de med färre i gruppen ”mindre”. Detta gjordes för att förenkla jämförelsen och tydligare kunna koppla resultatet till studiens frågeställning, som fokuserar på skillnader mellan större och mindre kommuner. Den ursprungliga gruppen ”mellanstora” visade sig vara mycket spridd sett till invånarantal, vilket gjorde den svår att analysera som en egen kategori (se Tabell 2)

Under en treveckorsperiod genomfördes totalt 22 intervjuer. Av dessa skedde 14 via telefon och 8 skriftligt. Slutligen deltog 9 större, 6 mellanstora och 7 mindre kommuner i studien. Den geografiska spridningen var dock något ojämn; exempelvis deltog endast en kommun vardera från region N1 och N3, medan övriga regioner hade en mer balanserad representation. Efter omklassificeringen av de mellanstora kommunerna bestod de slutliga analysgrupperna av två lika stora grupper: 11 större och 11 mindre kommuner (se Tabell 3)

Tabell 3. Visar den nya fördelningen av deltagande kommuner där gruppen av mellan kommuner tagits bort. Analysen utgår från denna fördelning.

Större Kommuner	Region	Invånare antal
Stockholm	Ö1	995 574
Jönköping	S1	147 654
Falun	N1	59 945
Subdsvall	N2	99 048
Luleå	N3	79 645
Göteborg	S3	608 993
Linköping	Ö1	168 035
Halmstad	S3	106 084
Botkyrka	Ö1	95 905
Västerås	Ö2	160 634
Ängelholm	S2	45 110
Små Kommuner	Region	Invånare antal
Lessebo	S1	8 289
Sölvesborg	S2	17 430
Vaxholm	Ö1	11 822
Ydre	Ö2	3 626
Ånge	N2	9 044
Härjedalen	N2	10 175
Ljungby	S1	28 280
Lindesberg	Ö2	23 141
Härnösand	N2	24 879
Vingåker	Ö2	8 820
Mark	S3	35 145

2.2.2 Datainsamling

Uppsatsens frågeställningar kring kommuners prioriteringar, utmaningar och framgångar låg till grund för utformningen av ett intervjuunderlag bestående av totalt 17 frågor (se Bilaga 1). Intervjufrågorna handlar om hur kommuner ser på och arbetar med naturvård i tätortsnära områden. De rör bland annat vilka miljöer som prioriteras, mål med naturvårdsarbetet, hur olika användargrupper beaktas och hur rekreation vägs mot biologisk mångfald. Frågorna tar också upp inventeringar, konkreta åtgärder, samverkan med lokala aktörer, finansiering, hinder i lagstiftning samt uppföljning och exempel på lyckade projekt. Avslutningsvis ges utrymme för visioner kring framtida insatser.

Intervjuunderlaget skickades ut i förväg till samtliga deltagare som uttryckt intresse för att delta, för att ge möjlighet till förberedelse. I samband med detta erbjöds även alternativet att besvara frågorna skriftligt, i syfte att öka tillgängligheten och underlätta deltagande under den tre veckor långa datainsamlingsperioden. Under denna period genomfördes flertalet intervjuer via telefon. Intervjuerna inleddes med en kort presentation av upplägget, följt av en sammanfattning av studiens bakgrund där syftet och den beräknade tidsåtgången också klargjordes. Eftersom frågorna var utformade för att besvaras med längre och mer reflekterande svar, varierade

intervjutiden mellan 20 och 45 minuter, beroende på hur mycket deltagarna valde att utveckla sina svar.

För de deltagare som valde att besvara frågorna skriftligt i stället för att intervjuas, skickades en förenklad version av intervjuunderlaget ut (bilaga 2). De uppmanades att vara frispråkiga och inte känna sig begränsade i hur mycket de ville dela med sig. En särskild uppmaning att gärna lägga till ytterligare information fanns också med.

2.2.3 Analysmetod

Att analysera ett kvalitativt material kräver noggrann planering, med ett tydligt mål för att skapa struktur och göra processen smidig och hanterbar (Frejes & Thornberg 2024).

Under intervjuerna fördes noggranna anteckningar vilka omedelbart efter varje intervju renskrevs för att minska risken att viktig information skulle gå förlorad. Varje intervju tog cirka 30–40 minuter att sammanställa. Eftersom vissa deltagare besvarade frågorna skriftligt under samma period som de muntliga intervjuerna genomfördes, infördes ett ytterligare steg för att skapa ordning i materialet. Alla slutförda intervjuer numrerades och samlades i ett gemensamt dokument. Samma numrering användes i en översikt över samtliga kontaktade kommuner, vilket underlättade hanteringen av materialet avsevärt, då varje intervju lätt kunde spåras.

Nästa steg i processen var att skriva ut alla intervjuer på papper. Jag upplevde att detta gav en bättre överblick när olika kommuner skulle jämföras. Kommuner av olika storlek markerades med färger: större kommuner med gult och mindre med rosa. För att förenkla och tydliggöra analysen valde jag, med stöd av frågeformuläret, att kategorisera frågorna. Varje kategori tilldelades en särskild färg, och samma färg användes för motsvarande frågor och svar i intervjuunderlaget. Denna färgkodning och indelning gjorde det möjligt att urskilja mönster samt att identifiera likheter och skillnader mellan kommunerna. En tematisk analys, grundad på denna kategorisering och sammanställning av resultatet, presenteras i kapitlet *Resultat*. Min tolkning av det insamlade materialet redovisas senare i *Diskussion*, där jag bland annat lyfter fram skillnader och likheter mellan kommunerna samt reflekterar kring möjliga orsaker till dessa.

2.2.4 Etiska överväganden

I denna studie har flera etiska aspekter beaktats för att säkerställa att intervjupersonerna behandlats med respekt och att deras uppgifter hanterats på ett ansvarsfullt och konfidentiellt sätt. Deltagarna informerades om studiens syfte och gav sitt informerade samtycke till att medverka i intervjuerna. Alla deltagare har

anonymiserats i analysen, och samtliga upplysningar har avidentifierats. Ingen koppling görs mellan yrkesroll och kommun för att omöjliggöra identifiering av enskilda svarspersoner.

3. Resultat

Underlaget för analysen utgörs av svar från totalt 22 kommunrepresentanter med insyn i det lokala naturvårdsarbetet. För att tydliggöra mönster och samband har materialet tematiserats; frågor med liknande innehåll har grupperats för att skapa en mer överskådlig och sammanhållen analys.

3.1 Tematisk analys

3.1.1 Begreppet tätortsnära natur

Enligt Naturvårdsverket (2017) anges det ingen exakt gräns för vad som räknas till tätortsnära natur, men de beskriver begreppet som "natur både inom och utanför tätortsgränsen". Detta innebär att natur både i, nära och i anslutning till tätorter inkluderas. För att få en bild av hur olika kommuner tolkade begreppet handlade den inledande frågan (se bilaga 1) om hur de definierade begreppet "tätortsnära natur" och vilka typer av naturområden som ingick. Här framkom tydliga skillnader mellan mindre och större kommuner.

I de mindre kommunerna användes begreppet tätortsnära natur mer konsekvent och inkluderande. Parker, skolskogar, naturreservat, kommunägda skogar, sjöar samt strand- och kustmiljöer nämndes ofta. Flertalet, 9 av 11, respondenter betonade att termen används aktivt i både intern och extern kommunikation kring naturvårdsfrågor. De menade att det beror på den geografiska strukturen – mindre kommuner har ofta flera tätorter, samhällen och byar snarare än en central stadskärna, vilket skapar behov av ett mer omfattande begrepp.

I större kommuner användes en större variation av termer. Förutom "tätortsnära natur" förekom begrepp som "urban miljö", "stadsnära natur" och "bostadsnära natur". Det var också vanligt att särskilja stadsparker och stadsträdgårdar som egna kategorier med specifika skötselkrav. Detta tyder på att man i större kommuner har ett mer uppdelat sätt att se på grönytor, där funktion och placering spelar större roll för klassificeringen.

3.1.2 Prioriteringen av naturvård

För att få en bild av hur kommunerna prioriterar inom naturvårdsarbetet ställdes frågor om vilka naturtyper som anses viktigast, samt hur hänsyn tas till olika samhällsgruppers behov – exempelvis äldre, barn, personer med funktionsnedsättning, motionärer eller turister.

Samtliga kommuner framhöll att arbetet i första hand utgår från de naturtyper som finns lokalt. Dessa områden värderas utifrån sina unika egenskaper snarare än i relation till ett givet ideal. Därefter nämndes vissa naturtyper som särskilt prioriterade, men utan tydliga mönster kopplade till kommunstorlek. Våtmarker – såsom myrar, strandängar och igenvuxna sjöar – var de mest återkommande exemplen. Även ek-miljöer, lövskogar, betesmarker samt gamla tall- och granskogar lyftes fram som värdefulla. De naturtyper som ansågs extra viktiga och värdefulla skiftade lite sett till det geografiska läget. I kommuner i södra Sverige var ek-miljöer extra viktiga och i kommuner i mellan och norra Sverige låg gammal granskog-och blandskog mycket högt.

Tillgänglighetsanpassning var ett tema hos 18 av 22 kommuner, som beskrev hur naturmiljöer anpassas där det är möjligt. Samtidigt betonades vikten av att vissa områden får förbli mer orörda. Målet är att erbjuda en mångfald av naturupplevelser. En av de större kommunerna beskrev hur de arbetar med fokusområden och fokusgrupper, där insatser riktas till särskilda grupper – exempelvis äldre.

Skolskogar, enligt Skogen i Skolan ”En skolskog är ett avgränsat område som efter överenskommelse med markägaren disponeras av skolan för lektioner och utevistelser” (Skogen i Skolan u.u), lyftes fram av många som viktiga miljöer för barn, där pedagogik och lek kombineras. Här strävar man efter att både skapa god framkomlighet och erbjuda naturliga inslag – stor mängd kvistar och grenar – som barnen kan använda för att bygga och leka med.

Ett återkommande tema var stoltheten över kommunernas naturreservat och friluftsområden. 19 av 22 pekade på möjligheten att själva kunna inrätta naturreservat som ett kraftfullt verktyg för långsiktigt naturskydd. Flera kommuner hade nyligen bildat nya reservat, och ytterligare planer fanns på gång. Att det inte framkom några tydliga skillnader mellan större och mindre kommuner, där 18 av 22 respondenter var av samma åsikt när det gäller prioriterade naturtyper, diskuteras vidare i kapitlet Diskussion.

3.1.3 Samarbete

Detta tema samlar svar kring involvering och samarbete med ideella organisationer, privatpersoner och andra externa aktörer, inklusive hur lokalbefolkningen

engageras i naturvårdsarbetet. Även om mönstret inte var helt entydigt, gick det att urskilja vissa skillnader mellan mindre och större kommuner.

I mindre kommuner var det vanligt med nära och konkret samverkan med lokala föreningar och ideella organisationer. Sju av elva kommuner menade att det nyttjade ett kontinuerligt samarbete med lokala föreningar eller organisationer. Överenskommelserna varierade i både form och innehåll, men handlade ofta om praktiska insatser och löpande skötsel av naturmiljöer. I en kommun hade all skogsskötsel exempelvis överlåtits till en lokal organisation, medan en annan anlitat ett externt företag för att säkerställa kontinuitet i arbetet. Samarbetsområden omfattade ofta friluftsområden och bostadsnära natur. Avtalen kunde vara gamla – ibland muntliga, ibland skriftliga – men uppfattades av de flesta som fungerande.

I de större kommunerna var denna typ av samarbete betydligt ovanligare. Endast ett fåtal, 2 av 11, uppgav att de hade formella avtal med ideella organisationer. I stället var det vanligare att anlita markägare, företag eller specialiserade konsulter för enskilda åtgärder. Vid större insatser uppgav samtliga stora kommuner att de strävade efter dialog och delaktighet, där både markägare, föreningar, skolor och andra aktörer bjöds in för samtal. Syftet var att samla lokala perspektiv, informera om åtgärder och öka engagemanget kring den tätortsnära naturen.

3.1.4 Utmaningar och konflikter

Det här temat belyser de utmaningar och konflikter som kommunerna möter i sitt naturvårdsarbete. Även om uppfattningarna varierade, kunde inga tydliga skillnader i typen av konflikter kopplas till kommunstorlek.

3.1.4.1 Externa konflikter och utmaningar

Konflikter uppstod enligt samtliga kommuner oftast i kontakt med invånare och besökare. Det handlade främst om reaktioner på genomförda eller planerade naturvårdsåtgärder – särskilt sådana som avviker från invånarnas förväntningar på ordning och skötsel. Exempelvis väckte stormfällda träd, ris- eller lövhögar samt höga gräsmarker ofta kritik. Kommunerna beskrev hur man bemöter detta med information och dialog, vilket i många fall bidrar till ökad förståelse, även om vissa invändningar kvarstår.

Ett konkret exempel gällde återställande av betesmarker, där användningen av kor väckte starka reaktioner. Flera invånare, särskilt hundägare, uttryckte oro och ifrågasatte djurvalet. Ett annat återkommande problem var bristen på inflytande vid

exploatering. Många kommuner upplevde att naturvårdsexpertis ofta kopplas in sent i planprocessen, vilket begränsar möjligheten att påverka utformning och föreslå alternativa lösningar.

3.1.4.2 Interna konflikter och utmaningar

Utmaningarna skilde sig något mellan mindre och större kommuner. I mindre kommuner handlade det ofta om ensamansvar, där en och samma person ansvarade för hela naturvårdsområdet – ibland i mer än en kommun. Detta innebar brist på stöd från kollegor och minskade möjligheter till erfarenhetsutbyte. Sex av elva respondenter från de större kommunerna beskrev i stället utmaningar med samordning. Flera personer kunde arbeta med liknande frågor, men spridd organisation och geografiska avstånd försvårade spontana möten och daglig samverkan.

När det gäller lagstiftning var upplevelserna mer enhetliga. Många kommuner beskrev juridiken kring tätortsnära natur som komplex, då flera olika lagar kan vara aktuella – såsom Skogsvårdslagen, Miljöbalken och Plan- och bygglagen. Att navigera mellan dessa regelverk kräver både juridisk kunskap och stor noggrannhet. Endast en respondent uttryckte önskemål om att uppdatera och modernisera skogsvårdslagen. Annars uttryckte man inget direkt om själva lagstiftningen.

3.1.5 Lyckade projekt, framtidsplaner och engagemang

Som avslutning fick deltagarna fritt berätta om vad de anser att kommunen lyckats särskilt väl med, vilka projekt de brinner för eller vad de hoppas kunna uppnå framöver. Frågan syftade både till att fånga positiva exempel och ge utrymme för personligt engagemang.

Svaren varierade stort i både omfattning och innehåll. Någon tydlig koppling mellan kommunstorlek och projektens karaktär kunde inte ses. 12 stycken respondenter lyfte instiftandet av naturreservat och biotopskydd som något de var särskilt stolta över – att skydda så mycket natur som möjligt betraktades som en viktig framgång. Andra exempel handlade om restaurering av betesmarker, våtmarker och skapandet av faunapassager. Några projekt var mer nischade, såsom arbete med fladdermöss eller insatser för att gynna sandlevande bin och skalbaggar.

Det fanns också exempel på satsningar utöver konkreta naturåtgärder. En större kommun berättade om ett pågående arbete med digitala verktyg – appar och GPS – för att effektivisera naturvården och minska risken för missförstånd. En annan kommun hade nyligen antagit ett biologiskt mångfaldsprogram, vilket lyftes som

ett viktigt verktyg för att skapa långsiktighet och tydlighet. Flera av de projekt som nämnts har genomförts eller påbörjats med stöd av LONA-bidrag. Samtidigt har 17 av 22 kommuner använt bidraget sedan 2021 till insatser som inte togs upp under intervjun. Dessa initiativ omfattar både prioriterade naturtyper och projekt som nämnts i denna avslutande del.

En fullständig förteckning av LONA-projekt mellan 2022 och 2025 återfinns i Bilaga 3. En mer djupgående analys av svaren presenteras i kapitel Diskussion. Där finns även funderingar till varför vissa projekt inte nämndes.

4. Diskussion

Syftet med denna studie var att undersöka om det finns skillnader i hur större och mindre kommuner prioriterar sin naturvård i tätortsnära natur. Två frågeställningar låg till grund för analysen: (1) Hur skiljer sig kommuners naturvårdsarbete åt beroende på storlek, med avseende på prioriteringar, planering och genomförande? och (2) Finns det likheter i de utmaningar kommuner möter i naturvårdsarbetet, oavsett storlek? Intervjuer med respondenter från olika kommuner har gett en nyanserad bild av hur lokala förutsättningar, organisatoriska faktorer och personligt engagemang formar naturvårdsarbetet. I detta avsnitt diskuteras resultaten i relation till frågeställningarna, tidigare forskning och relevanta styrdokument.

4.1 Naturvård bortom kommunstorlek

En slutsats är att kommunens storlek i sig inte avgör naturvårdens prioritering. I stället framstår tillgången till resurser – personella och organisatoriska – som avgörande. I mindre kommuner bärs ofta arbetet upp av en eller ett fåtal individer med starkt personligt engagemang. Detta skapar drivkraft men innebär också en sårbarhet. Hur hållbart är det att en hel kommuns naturvårdsarbete vilar på en enda tjänsteperson? Detta aktualiserar Arbetsmiljöverkets (u.å.) betoning på tidig samverkan för att tydliggöra ansvar och förhindra organisatorisk stress.

Större kommuner har ofta mer resurser men står inför andra utmaningar: komplexa organisationer, svårigheter i samordning och många konkurrerande politiska prioriteringar. Flera respondenter uttryckte att statliga styrmedel, som LONA-bidrag, styr prioriteringarna på ett sätt som inte alltid speglar lokala behov. Särskilda satsningar på exempelvis våtmarker är i sig viktiga (Naturvårdsverket u.å.), men riskerar att tränga undan andra insatser som upplevs mer angelägna i den enskilda kommunen. Ett mer flexibelt system, som ger kommunerna större möjlighet att styra medlen utifrån lokala strategier, efterfrågas av flera respondenter. Det förefaller vara en rimlig väg framåt då mer flexibilitet gynnar kommunens möjligheter att lyfta det som ses viktigt och unikt på lokal nivå och därmed skapas

en variationsrik tätortsnära natur vilket gynnar både biologisk mångfald och folkhälsan.

4.2 Samverkan, eldsjälar

Det personliga engagemanget framträder som en central framgångsfaktor i naturvårdsarbetet. Oavsett kommunstorlek är det ofta ett fåtal personer som driver arbetet framåt. Monroe och Tiller (2001) påpekar att personligt engagemang är avgörande för produktivitet inom offentlig sektor, men detta engagemang måste stödjas av strukturer för att vara hållbart. Där engagemanget får fäste i organisationens kultur tycks naturvårdsarbetet vara mer framgångsrikt över tid. Kommuner behöver därför både förvalta och sprida engagemanget genom dokumentation, introduktion och mentorskap.

Skilnader i samverkan återkommer ofta i intervjuerna. Mindre kommuner lutar sig ofta mot civilsamhället och lokala eldsjälar, medan större kommuner i högre grad anlitar expertis. Båda modeller har sina fördelar och begränsningar. Den ideella kraften skapar lokal förankring och delaktighet men kan vara skör. Professionell kompetens höjer ofta kvaliteten men riskerar att skapa distans. Tidigare forskning om medskapande i offentlig sektor (Bason 2010) betonar vikten av att kombinera struktur med deltagande för att skapa långsiktigt hållbara resultat. Den mest robusta modellen tycks därför vara den som bygger upp förtroendefulla samarbeten internt och externt.

4.3 Utmaningar

Oavsett storlek eller geografi beskriver kommunerna liknande utmaningar: slitage på grönområden, målkonflikter och bristande förståelse för naturvårdsåtgärder. Tjänstepersonerna uttrycker frustration över att vetenskapligt grundade behov inte får genomslag politiskt. Mycket tyder på att kommunikation – internt och externt – är en nyckel.

I sin avhandling betonar André Baltz (2024) vikten av medborgarnära kommunikation något som även kan gälla naturvårdsfrågor. Vikten av kommunikation till medborgare lyftes redan 2002 av regeringen (Regeringen 2002) där följande citat kan hittas vilket sammanfattar detta synsätt väl: ”En naturvård präglad av medborgerligt engagemang, respekt, lyhördhet och öppenhet, där lokala initiativ, idéer och känslan för den egna ‘närlaturen’ tas tillvara, kan nå längre – både vad gäller bevarandemålen och den lokala och regionala utvecklingen.” (Regeringen 2002:9),

Det geografiska läget påverkar inte bara förutsättningarna för naturvården, utan också hur regelverk som strandskyddet upplevs. Inlandskommuner ser förändrade strandskyddsregler som en möjlighet till utveckling, medan kustkommuner uttrycker oro för negativa effekter på natur och turism. Detta stärker behovet av flexibla

regelverk som kan anpassas till lokala förhållanden, vilket också betonas i Naturvårdsverkets (2017) riktlinjer för lokalt anpassad planering.

4.4 Diskussion av metod

Hela uppsatsen bygger på ett antal intervjuer, där syftet var att ge deltagarna möjlighet att lyfta fram sitt arbete och visa upp sin kommun. Jag valde att använda en intervjustudie eftersom det var det bästa sättet att få en inblick i hur naturvårdsfrågor hanteras i olika kommuner. Tidigt i processen funderade jag på att i stället göra en litteraturstudie, men efter samtal och överväganden insåg jag att det skulle vara svårt. Alla kommuner har inte sina styrdokument offentligt tillgängliga, och de dokument som finns skiljer sig ofta mycket åt i både innehåll och utformning. Därför skulle det ha varit tidskrävande och svårt att få fram ett jämförbart material från så många kommuner som jag ville undersöka.

Jag har tidigare erfarenhet av att genomföra intervjuer, men då har det handlat om att följa ett färdigt frågeformulär. Därför hade jag begränsad kunskap om hur man formulerar egna frågor. Trots det valde jag att ta mig an utmaningen, vilket också gav mig möjligheten att anpassa frågorna efter det jag ville få fram i studien. I efterhand ser jag att min bristande erfarenhet bidrog till en viss öppenhet i frågorna, vilket också gjorde samtalen mer naturliga. Det jag idag ser som en förbättringspotential är att frågorna kunde ha varit färre, men mer fokuserade. Jag hade till exempel kunnat gå djupare in på hur man i respektive kommun ser på framtiden för naturvårdsarbetet och vilka förändringar man tror kan komma att ske. Om jag hade gjort om arbetet skulle jag ha lagt mer tid på att utforma frågorna och funderat noggrannare över vad jag verkligen ville få reda på.

Urvalet av kommuner var noggrant planerat för att få en spridning i landet och undvika att den geografiska faktorn skulle påverka resultatet för mycket. Därför använde jag mig av NUTS-kartan som stöd i urvalet. Trots det blev det inte helt enligt plan, eftersom flera kommuner aldrig återkom. Jag fick då kontakta kommuner från min reservlista, vilket ledde till en mer ojämn geografisk fördelning. Med mer tid hade jag försökt nå några av de ursprungliga kommunerna igen, för att få ett jämnare urval. I slutändan tror jag ändå inte att detta hade någon avgörande betydelse.

För att fördjupa förståelsen av kommuners arbete med naturvård vore det värdefullt att i framtida studier undersöka invånarnas perspektiv. Frågor om upplevelse av inflytande, delaktighet och tillgång till naturområden kan bidra till att belysa i vilken mån naturvård uppfattas som relevant, tillgänglig och demokratisk på lokal nivå. Möjliga frågeställningar kan vara:

Hur stort förtroende har invånare för att kommunen tar tillvara naturvärden i planering och beslutsfattande?

Hur upplever invånare att deras kommun arbetar med naturvård och skydd av närmiljön?

En annan viktig aspekt som inte undersöktes närmare i denna uppsats, men som lämpar sig väl för vidare studier, är kommunernas ekonomiska resurser och budgetprioriteringar. Det skulle till exempel vara intressant att undersöka hur mycket resurser som faktiskt avsätts till naturvård i kommunbudgetar, och hur detta skiljer sig mellan kommuner av olika storlek och ekonomisk kapacitet. Andra relevanta frågeställningar kan vara:

Hur arbetar mindre resursstarka kommuner med naturvård, och vilka strategier använder de för att kompensera för begränsade medel?

Hur har kommuners ekonomiska satsningar på naturvård förändrats över tid?

4.5 Avlutande reflektion

Tidigare forskning som direkt undersöker kommuners prioritering av naturvård – det centrala temat för denna uppsats – har inte kunnat identifieras. Däremot finns studier och rapporter som jämför andra kommunala förutsättningar, särskilt i relation till kommunstorlek (Broström & Parment 2016; Erlingsson et al. 2024; Norrman & Olsson 2004). Även om dessa studier behandlar andra ämnesområden och är genomförda vid olika tidpunkter, bidrar de till en bredare förståelse av variationer mellan kommuner.

En gemensam nämnare i de nämnda studierna är att de inte pekar på någon entydig skillnad mellan stora och små kommuner som enbart kan förklaras av storlek. I stället lyfts komplexa samband där flera faktorer samverkar. Detta ligger i linje med det som framkommer i denna uppsats, där variationer i naturvårdsprioritering inte kan förklaras med kommunstorlek som ensam variabel. Bristen på tidigare forskning gör att studien kan ge nya insikter om kommunala naturvårdsprioriteringar och vilka faktorer som påverkar.

Utifrån studiens första frågeställning framgår det tydligt att kommuners naturvårdsarbete skiljer sig sett till andra faktorer än kommunstorlek. Planering och genomförande påverkas mer av organisatoriska strukturer, tillgång till kompetens och individers engagemang än av antalet invånare. Samtidigt visar resultaten, i linje med den andra frågeställningen, att många utmaningar är gemensamma – såsom slitage på natur, kommunikationsbrister och målkonflikter.

Det personliga engagemanget hos enskilda tjänstepersoner visade sig i flera fall vara avgörande för hur naturvården prioriteras och genomförs. När detta engagemang kombineras med en stödjande organisation kan även mindre kommuner åstadkomma

stora insatser. Detta visar att långsiktig naturvård inte enbart är en fråga om budget, utan även om människors vilja att göra skillnad.

Ett framgångsrikt naturvårdsarbete kräver därför en helhetssyn: balans mellan effektivitet och delaktighet, mellan statlig styrning och lokal anpassning. Kommunikation, samverkan och flexibilitet i regelverk och finansiering framträder som avgörande komponenter. Resultaten pekar på behovet av ett mer situationsanpassat stödsystem där både mindre och större kommuner ges bättre möjligheter att agera utifrån sina lokala behov och strategier. Detta är inte bara en fråga om effektiv resursanvändning, utan också om att skapa jämlika förutsättningar för alla invånare att ha tillgång till välskötta grönområden och värdefull närnatur. Naturvård bör därmed betraktas som en del av den offentliga välfärden – inte som en frivillig extrainsats.

Ytterligare en aspekt med praktisk betydelse är förståelsen för vilka naturtyper människor föredrar för rekreation och friluftsliv (Lehto 2024). En sådan kunskap kan bidra till att insatserna riktas dit de gör mest nytta – både upplevd och ekologisk – vilket i sin tur kan leda till en mer träffsäker användning av begränsade resurser som tid och pengar. Lehto (2024) framhåller att detta perspektiv kan stärka legitimiteten för naturvårdsåtgärder och skapa större samsyn mellan allmänhet, tjänstepersoner och beslutsfattare. Carl Lehto (2024) menar att det finns ett tydligt behov av vidare studier, särskilt med fokus på tätortsnära natur där konkurrensen om mark och intressen ofta är som störst.

5. Referenser

- Agnidiakis, P., Cras, P., von Esen, J., Harnesk, D., Lindberg, M., Stenbacka, S., Lundåsen, W.S. och Åberg, P. (2022). Landsbygdernas och de mindre orternas civilsamhällen. Urban and Rural Reports 2022:3. Swedish University of Agricultural Sciences. eISBN: 978-91-85735-62-4.
- Alvehus, J. (2019). Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok. 2:a uppl. Stockholm: Liber. ISBN: 9789147129393.
- Andersson, E.U., Bergquist, D., Dahl, C., Sjöman, D.J., Emilsson, T., Fransson, A-M., Hedblom, M., Klein, H., Nilsson, G., Olsson, T., Randrup, B.T. och Rasmusson, A. (2019). Urbana ekosystemtjänster – arbeta med naturen för goda livsmiljöer. Tankesmedjan Movium, Alnarp. ISBN: 978-91-576-9593-2.
- Andersson, M. och Johansson, K. (2004). Vad gör en eldsjäl? – En studie av landsbygdsutveckling inom Kalmar län och eldsjälarnas roll i det lokala utvecklingsarbetet. Meddelande 2004:05. Kalmar: Länsstyrelsen Kalmar län. ISSN: 0348-8748.
- Arbetsmiljöverket (u.å.). Planera, projektera och samordna för en bra arbetsmiljö. [Broschyr]. Arbetsmiljöverket. ADI nr: 714.
- Artdatabanken (2025). Naturvård. Tillgänglig på: <https://www.slu.se/artdatabanken/arter-och-natur/naturvard/> [Hämtad 2025-05-02].
- Baltz, A. (2024). Dialog och digital kommunikation i svenska kommuner. Diss. Umeå universitet. City Print i Norr AB. ISBN: 978-91-8070-488-5.
- Barton, J., Bragg, R., Wood, C. och Pretty, J. (2016). Green exercise – linking nature, health and well-being. New York: Routledge. ISBN: 978-1-138-80765-5.
- Bason, C. (2010). Leading public sector innovation: Co-creating for a better society. 1st ed. Bristol: Bristol University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt9qgnsd>
- Boverket (2007). Bostadsnära natur – inspiration och vägledning [Broschyr]. Boverket. Tillgänglig på: https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2007/bostad_snara_natur.pdf
- Brorström, S. och Parment, A. (2016). Urbaniseringens effekter för små och stora kommuner – en studie av hållbar utveckling. KFi-rapport nr 136. Göteborg: KFi – Kommunforskning i Västsverige. ISBN: 978-91-87454-35-6.
- Cahn, D.D. och Abigail, R.A. (2007). Managing conflict through communication. USA: Pearson Education, Inc.
- Dahlström, A. (2006). Historien som facit för naturvård i betesmarker. Fakta Jordbruk – sammanfattar aktuell forskning, nr 11, 2006. ISSN: 1403-1744.
- Erlingsson, Ó.G., Klarin, J. och Mörk, E. (2024). Does size matter? Evidence from municipal splits. Journal of Regional Science, 64(3), s. 700–731. <https://doi.org/10.1111/jors.12679>
- Frejes, A. och Thornberg, R. (2024). Handbok i kvalitativ analys. 4:e uppl. Stockholm: Liber. ISBN: 978-91-47-15029-8.
- Globala Målen (u.å.). Om Globala målen. Tillgänglig på: <https://globalamalen.se/om-globala-malen/> [Hämtad 2025-04-30].
- Granbom, M. (2024). Ansvar och lagar. I: Lidesten, B-M. (red.) Fascinerande forskning – för skolan med fokus på biologisk mångfald. Nationellt resurscentrum för biologiundervisning. ISBN: 987-91-9888806-2-5.

- Irvine, K.N., Warber, S.L., Devine-Wright, P. och Gaston, K.J. (2013). Understanding urban green space as a health resource: a qualitative comparison of visit motivation and derived effects among park users in Sheffield, UK. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 10(1), s. 417–442. <https://doi.org/10.3390/ijerph10010417>
- Lehane, D.N. (2008). Art, nature, people: the sculpture park experience. I: Harper, G. och Moyer, T. (red.), *Landscapes for art: contemporary sculpture parks*. Hamilton: International Sculpture Center.
- Lehto, C. (2024). The nature of human habitats: revealing outdoor recreation preferences through landscape utilization. Diss. Swedish University of Agricultural Sciences. SLU Grafisk service. <https://doi.org/10.54612/a.5nfb4mggh5>
- Naturvårdsverket (u.å.). LONA – Lokala naturvårdssatsningen. Tillgänglig på: <https://www.naturvardsverket.se/bidrag/lona/> [Hämtad 2025-04-25].
- Naturvårdsverket (2017a). Tätortsnära natur och friluftsliv [Skrivelse]. Naturvårdsverket. https://www.naturvardsverket.se/globalassets/vagledning/friluftsliv/kommunal-friluftslivsplanering/dokument/skrivelse_tatortsnara-natur_o_friluftsliv.pdf
- Naturvårdsverket (2017b). Vägledning om regionala handlingsplaner för grön infrastruktur i prövning och planering [Skrivelse]. <https://www.naturvardsverket.se/globalassets/vagledning/samhallsplanering/handlingsplaner-gron-infrastruktur/vagledning-gron-infra-provning-planering.pdf>
- Naturvårdsverket (2020). Verktyg som främjar åtgärder för grön infrastruktur – en sammanställning av rådgivningsmöjligheter och bidrag till att bevara, restaurera eller stärka naturvärden för den gröna infrastrukturen. Reviderad 2020-05-13. Naturvårdsverket. <https://www.naturvardsverket.se/contentassets/08e927ed23d64601a0e7cf883229f244/verktyg-som-framjar-atgarder-for-gron-infrastruktur.pdf>
- Naturvårdsverket (2025). Olika former av naturskydd. Tillgänglig på: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/> [Hämtad 2025-05-08].
- Norrman, H. och Olsson, E. (2004). Kommuners lån och placeringar – en jämförelse av små och stora kommuner i Skåne län. Lunds universitet, Ekonomihögskolan. <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1349849&fileId=2433750>
- O'Brien, L., Ambrose-Oji, B., Waite, S., Aronsson, J. och Clark, M. (2016). Green exercise for children and young people. I: Barton, J., Bragg, R., Wood, C. och Pretty, J. (red.), *Green exercise – linking nature, health and well-being*. New York: Routledge. ISBN: 978-1-138-80765-5.
- Persson, S.A. och Smith, S.H. (2014). Biologisk mångfald i urbana miljöer – förutsättningar, fördelar och förvaltning. CEC Syntes Nr 02. Lund: Centrum för miljö- och klimatforskning samt Biologiska institutionen, Lunds universitet. ISBN: 978-91-981577-2-7.
- Monroe, P.A. och Tiller, V.V. (2001). Commitment to work among welfare-reliant women. *Journal of Marriage and Family*, 63(3), s. 816–828. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00816>
- Regeringskansliet (u.å.). Agenda 2030 för hållbar utveckling. Tillgänglig på: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/> [Hämtad 2025-04-30].

- Regeringen (2002). En samlad naturvårdspolitik: Sammanfattning av regeringens skrivelse 2001/02:173. Regeringskansliet. Artikelnr: M 2002.06.
- Sempik, J. och Bragg, R. (2016). Green care – nature based interventions for vulnerable people. I: Barton, J., Bragg, R., Wood, C. och Pretty, J. (red.), Green exercise – linking nature, health and well-being. New York: Routledge. ISBN: 978-1-138-80765-5.
- Skogen i Skolan (u.å.). Flytta ut undervisningen – Vad är en skolskog. Tillgänglig på: <https://www.skogeniskolan.se/skolskog/> [Hämtad 2025-05-19].
- Skogsstyrelsen (2013). Skog full av upplevelser – inspiration, tips och goda råd för skötsel av upplevelserika skogar [Broschyr]. Jönköping: Skogsstyrelsen. ISBN: 978-91-87535-07-9. [Hämtad 2025-05-16].
- Skogsstyrelsen (2023). Skapa naturvärden genom aktiv naturvård. Skogsstyrelsen. <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/miljo-och-klimat/gron-infrastruktur/faktablad-skapa-naturvarden-genom-aktiv-naturvard.pdf>
- Statistiska centralbyrån (2025). Befolkning i län och kommuner. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/sveriges-befolkning/> [Hämtad 2025-03-20].
- Trost, J. (2010). Kvalitativa intervjuer. 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 978-91-44-06216-7.
- Tunón, H. (2012). Lokal och traditionell kunskap – goda exempel på tillämpning. Uppsala: Centrum för biologisk mångfald. ISBN: 978-91-89232-72-3.
- Vidal, G.D., Lopes, S.H. och Maia, R.R. (2025). Editorial: Exploring the multifaceted relationship between human health and urban nature in times of crises. *Frontiers in Ecology and Evolution*, 13. <https://doi.org/10.3389/fevo.2025.1562049>
- Statistiska centralbyrån (2025). Karta över NUTS-indelning i Sverige [Kartografiskt material]. SCB, SSA/UE/UT. https://www.scb.se/contentassets/1e02934987424259b730c5e9a82f7e74/nuts_1_2_3_2008-01-01.pdf [Hämtad 2025-04-20].

Bilaga 1

Intervjufrågor som ligger till grund för telefonintervjuer

1. Hur ser ni på begreppet "tätortsnära natur" i er kommun? Vilka områden brukar ni prata om när det gäller den typen av natur?

-Följdfråga: Har er syn på de här områdena förändrats de senaste åren?

2. Finns det specifika typer av miljöer eller områden som ni väljer att prioritera i ert naturvårdsarbete? (t.ex. ängsmarker, våtmarker, skogar)

-Följdfråga: Vad gör att just dessa miljöer prioriteras?

3. Vilka mål har ni för naturvården nära tätorterna? Vad vill ni uppnå i ert arbete?

-Följdfråga: Hur får ni in de här målen i kommunens andra planer, till exempel översiktsplan eller detaljplaner?

4. Hur tar ni hänsyn till de olika grupper som vistas i tätortsnära naturområden? (Barn, äldre, personer med funktionsvariationer, friluftsliv, motionärer, hundägare etc.)

-Följdfråga: Påverkar besöksstrycket och användarnas behov era naturvårdsåtgärder?

5. Hur väger ni rekreativvärden mot bevarandet av biologisk mångfald när ni planerar åtgärder?

-Följdfråga: Finns det exempel på när ni har fått kompromissa?

6. Hur kartlägger eller inventerar ni naturvärden i era tätortsnära områden?

-Följdfråga: Hur ofta gör ni uppdateringar av era naturvärdesinventeringar?

7. Vilka naturvårdsåtgärder genomför ni regelbundet i tätortsnära natur? (t.ex. slåtter, röjning, invasiva arter, restaurering av våtmarker)

-Följdfråga: Hur bestämmer ni var och när åtgärder ska utföras?

8. Vad gör ni för att stärka den biologiska mångfalden i era tätortsnära naturområden? Finns det några särskilda växter, djur eller naturtyper ni satsar extra på?

-Följdfråga: Har ni sett några positiva resultat av det arbetet?

9. Vilka svårigheter stöter ni på när det gäller att genomföra naturvård i tätortsnära miljöer?

- Följdfråga: Finns det några särskilda utmaningar kopplade till markägande, budget eller acceptans från allmänheten?

10. Hur hanterar ni konflikter mellan naturvårdsintressen och andra intressen, som exploatering eller olika typer av friluftsliv?

- Följdfråga: Har ni något exempel på hur ni lyckats lösa en sådan konflikt?

11. Arbetar ni aktivt med att informera och engagera invånare i naturvårdsfrågor?

- Följdfråga: Vilka metoder eller kanaler använder ni (exempelvis guidningar, skyltning, appar)?

12. Finns det samarbeten med ideella föreningar, byalag, skolor eller andra lokala aktörer i ert naturvårdsarbete?

- Följdfråga: Kan ni berätta om något lyckat exempel på samverkan?

13. Hur ser era ekonomiska resurser ut för naturvård i tätortsnärasnära miljöer?

- Följdfråga: Använder ni er av statliga bidrag, EU-stöd eller andra finansieringskällor?

14. Finns det några särskilda regler, lagar eller riktlinjer som ni tycker försvårar eller underlättar ert naturvårdsarbete?

- Följdfråga: Finns det lagstiftning ni önskar vore annorlunda?

15. Vilka resultat har ni sett av ert arbete med tätortsnäranära natur? (t.ex. ökad biologisk mångfald, fler besökare, minskad erosion, minskade konflikter)

- Följdfråga: Hur mäter ni eller följer ni upp dessa resultat?

16. Vad är ni särskilt stolta över i ert arbete med tätortsnäranära naturvård? Finns det något projekt eller plats ni gärna lyfter fram som ett gott exempel?

- Följdfråga: Vad tror ni gjorde att det projektet blev lyckat?

17. Om du fick välja helt fritt, utan hänsyn till beslut eller ekonomiska begränsningar, vad skulle du göra för naturvårdsinsatser i kommunen?

-Följdfråga: Tror du att det skulle vara möjligt att genomföra i framtiden?

Bilaga 2

Bilagan innehåller de frågor skickade till respondenter som valt svara skriftligt

1. Hur ser du/ni på tätortsnära natur vad inkluderar ni i det begreppet, vilka typer av områden är de ni diskuterar?
2. Finns det några områden ni prioriterar lite mer (Ängar, barr-/lövskog, kulturmarker, våtmarker, friluftsområden)?
3. Tar ni hänsyn till några grupper under planeringen av naturvården? (barn, äldre, rörelsehindrade)
4. Vilka naturvårdsåtgärder genomför ni regelbundet i stadsnära natur? (t.ex. slåtter, röjning, invasiva arter, restaurering av våtmarker)
5. När ni väljer vilka åtgärder som ska användas och vart, arbetar ni med lokalbefolkningen, föreningar eller organisationer?
6. Har ni några konflikter som kan uppstå i det här arbetet (invånare, föreningar, företag)?
7. Hur hanterar ni konflikter mellan naturvårdsintressen och andra intressen, som exploatering eller olika typer av friluftsliv?
8. Finns det några särskilda regler, lagar eller riktlinjer som ni tycker försvårar eller underlättar ert naturvårdsarbete?
9. Finns det någon naturvårdsåtgärd som du tycker har blivit extra bra eller finns det något som ni arbetar med nu som du brinner för lite extra?

Bilaga 3

Listan visar projekt kopplade till LUNA för deltagande kommuner. I listan står projekt startade under eller efter 2022.

Botkyrka	1. Alby Äng Dagvattendammar 2. Förstudie Groddjurs livsmiljöer i Tullinge 3. Getaren-ett vatten-och våtmarksprojekt 4. Getkärrets våtmark – förstudie 5. Groddjursåtgärder i Tullinge
Falun	1. Bjursås prästskog, Rottnebyaskogen.-Utveckling utifrån upplevelsevärden 2. Omkring Rogsån 3. Restaurering av strandängar på Karl Jöns-holmen 4. <i>Restaurering av våtmark vid Sandlandet i Falun*</i> 5. Strandäng Önsbacksdammen 6. Våtmark Danholn-Förstudie 7. Våtmark Hälsingeskogen 8. Våtmark Römgården
Göteborg	1. <i>Artrikedom bland blommor och bin - ett västsvensk bi-drag*</i> 2. Blommande vägkanter 3. Mera Mångfald-Genomförande 4. Stadsnära slätteräng Angereds Gård
Halmstad	1. Återvätning av Jättefjätets myr 2. Hur gick det? Uppföljning av vårbränning och andra naturvårdsåtgärder 3. Kartläggning av möjliga våtmarksåtgärder på kommunal mark 4. Ny våtmark i Hagöns naturreservat 5. Ny våtmark vid Stadsbondsgården 6. Projektering våtmark och vattenvårdsåtgärder 7. Vattenbufflar som våtmarksskötare
Härjedalen	1. Tillgänglighetsanpassad Båtplats Fröstsjön 2. Sommarlovsfiske i Härjedalen 3. Fiskekåta/Grillkåta vid Ljusnan
Härnösand	1. Förstudie, anläggning av våtmark invid ARV Norrstig
Jönköping	2. Återvätning av utdikade torvmarker 3. Återvätning på kommunalägd näringsrik torvmark 4. Återvätning på stora skogsbolags marker-Samverkansprojekt 5. Fälthinventering sandmiljöer

	6. Fladdermusfilm Bat-LIFE Förstudie inför återvätning av den kommunägda delen av Dumm mossenaturreservat 7. Framtagande av kartering över våtmarkslägen på torvrik kommunal mark i området kring Ryttnars mosse 8. Gäddans lekplatser i södra Vättern 9. Kungsfiskaren vid Vättern 10. Multifunktionell golfbana: Utveckling av grönområde, biologisk mångfald och utomhuspedagogik inklusive allemansrätten 11. Naturen kommer tillbaka- Förstudie 12. Projektering Tallhöjdens våtmark 13. Restaurering av Hakarps kyrkängar 14. Restaurering av Ölmstad björkpark 15. Restaurering damm Kvartarp 1:3 16. Sprida kunskap om invasiva arter 17. Våtmarksrestaurering Tranebo
Lessebo	1. -
Lindesberg	2. -
Linköping	3. Alorps Biparadis 4. Backsvala - Skapa fler och bättre häckningsmiljöer 5. Handbok gynna stadens pollinerande insekter 6. Hydrologisk utredning i Änggårdshagen 7. Inventering och skötsel av ruderatmarker 8. Kalkkärr och kalkrika vattendrag i Linköpings kommun 9. Naturvårdsäytgärder i Linköpings stads ekmiljöer 10. Revidering av Linköpings kommuns naturvårdsprogram – Inventering av sjöar och vattendrag 11. Småvattenprojekt för att stärka den biologiska mångfalden i ängsmark och åkerlandskap 12. Småvattenprojekt för att öka biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan i åkerlandskap 13. Utveckling för större vattensalamander i Linköping 14. Vattenrestaureringar i Kärna mosse- naturreservat
Ljungby	1. Demoslinga vatten i skogsbruket 2. Kartering av potentiella våtmarker i Ljungby kommun 3. Nannarp våtmark Flyen 4. Naturinventeringar till Fördjupad översiktsplan för Bolmens östra strand 5. Rikare insektsliv på Vallen i Vittaryd 6. Våtmark i Fårtorp 7. Våtmark Nässjö etapp 2 8. Våtmark i Torkelshult
Luleå	1. Fiskemuseum som informationsplats 2. Insatser mot invasiva arter i Luleå kommun – information, inventering och bekämpning 3. Kuststigen – Barnäventyr

	4. Tillgänglighet och hållbart friluftsliv i Botenvikens kust och skärgård 5. Tysta naturområden i Luleå och Piteå
Mark	1. Naturreservatet Brännareds ekhage 2. Narureservatet Ramnås ängar
Stockholm	1. Faunapassage Roslasbanab och dagvattenlösning som gynnar biologisk mngfald 2. Grön banvall 3. Planeringsunderlag får mångfunktionella våtmarker
Sundsvall	1. Återvätning av Torvströmyran på Södra berget 2. Fladdermöss och ljusföroreningar 3. Strandledden – Ökad biologisk mångfald och attraktivare rekreativmiljö längs ljugans utlopp 4. Tillgänglighetsanpassa och utveckling av skolskog i Otrtsviksbergets natur-och friluftsområde 5. Utveckla vandringsleder i Juniskär 6. Utveckling av leder i Skönviksbergets friluftsområde
Sölvesborg	1. Fågel fisk och mittemellan 2. Fågeltorn redenborg 3. Kunskapsgläntan Gröna Rummet-Uteklassrum i Sölvesborg 4. Skogen o skolan 5. Våtmark Sölvesborg södra
Vaxholm	1. -
Vingåker	2. -
Västerås	3. Jorden utställningen 4. Kultur och naturstigen i Skultuna 5. Meandring och våtmark i Tegabäcken 6. Ogulligt sjögull i Mälaren och Arbågaån 7. Vasstak Ängsö
Ydre	1. Återställd hydromorfologi i Bulsjöån 2. Pollinering och Biolgiskmångfald 3. Restaurering Fågelmaderna 4. Viltvatten i Arkarp
Ånge	1. -
Ängelholm	2. Framtagande av underlag för reservatbildning _Hjärnarp 1:1 3. Kartläggning av skyddsvärd natur – underlag till naturvrdsprogram

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

☒ JA, jag, Miriam Lindström ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.